

Марія Маськовіта

Національний університет “Львівська політехніка”,
кандидат юридичних наук,
асистент кафедри кримінального права і процесу
Навчально-наукового інституту права, психології
та інноваційної освіти
Mariia.maskovita@lpnu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0703-556X>

РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, УЧИНЕНИХ ЗАСУДЖЕНИМИ У ВИПРАВНИХ КОЛОНІЯХ УКРАЇНИ

<http://doi.org/10.23939/law2023.37.287>

© Маськовіта М., 2023

З метою вдосконалення розкриття та розслідування злочинів, учинених засудженими у виправних колоніях України, вирішення проблемних питань, які виникають під час розслідування таких злочинів, виникла необхідність розроблення нових науково обґрунтованих рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності боротьби зі злочинністю, зокрема й рецидивною, а також удосконалення організаційно-правових засад діяльності органу досудового розслідування під час розслідування таких злочинів.

Висвітлено стан дослідження проблем розслідування злочинів, учинених засудженими у виправних колоніях і визначено основні закономірності та результати розробок у цьому напрямі. Здійснено порівняльно-правовий аналіз норм кримінального процесуального законодавства України і зарубіжних країн та обґрунтовано необхідність впровадження позитивного досвіду з цих питань в Україні. Сформульовано загальні засади досудового розслідування злочинів, учинених засудженими у виправних колоніях, з урахуванням особливостей виконання та відбування покарання у вигляді позбавлення волі. Виокремлено особливості проведення слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій у виправних колоніях та розроблено науково обґрунтовані пропозиції щодо їх удосконалення. Розкрито зміст протидії розслідуванню злочинів, учинених засудженими у виправних колоніях, визначено її форми, способи і суб'єкти. Визначено зміст сучасної кримінальної процесуальної політики України та особливості її реалізації у виправних колоніях.

Ключові слова: слідчий, прокурор, орган досудового розслідування, оперативні підрозділи, правоохоронні органи, виправна колонія, засуджений, позбавлення волі, слідчі (розшукові) дії, негласні слідчі (розшукові) дії, координація, взаємодія.

Постановка проблеми. Прийняття 2012 року Кримінального процесуального кодексу України та скасування у зв'язку з цим інституту дізнання у виправних колоніях обумовлює, з одного боку, необхідність розроблення нових науково обґрунтованих пропозицій, спрямованих на підвищення ефективності протидії злочинності, зокрема й рецидивної, а з іншого – удосконалення організаційно-правових засад діяльності слідчих під час досудового розслідування

злочинів, учинених засудженими до позбавлення волі, запорукою успішної діяльності яких є належно унормовані права та обов'язки.

Чинний КПК України визначив лише окремі норми щодо повноважень слідчого, однак кардинально позитивних змін не вніс.

Аналіз дослідження проблеми. Вивченню аспектів важливості визначеної проблеми присвячені праці таких вчених, як: І. Г. Богатирьов, М. В. Джига, В. І. Борисова, Л. М. Давиденко та інші.

Мета статті: аналіз наукових джерел та стану формування науково обґрунтованих заходів, спрямованих на вдосконалення правового механізму розслідування злочинів, учинених засудженими у виправних колоніях, і розроблення на їхній основі рекомендацій щодо вдосконалення практики їхнього використання під час досудового розслідування.

Виклад основного матеріалу. Проблеми розслідування злочинів, учинених у виправних колоніях України, мають не тільки суто теоретичне, але й практичне спрямування та потребують подальшого наукового пізнання і розроблення. Так, після повідомлення про вчинення злочину, слідчий не завжди може оперативно реагувати на це повідомлення (закритий режим територій та приміщень колоній, тривале отримання дозволів на проведення процесуальних дій), що унеможливає іноді встановлення обставини вчинення злочину; оперативність у зборі доказів, особливо, зважаючи на психологію поведінки ув'язнених. З урахуванням усіх формальностей, слідчі органів Національної поліції іноді можуть потрапити на місце вчинення злочину та розпочати процесуальні дії в кращому випадку через добу після отримання інформації про вчинення злочину, а за цей час усі можливі докази можуть знищитися або приховатися [1].

На сьогоднішній стан, рівень, структура та інші показники злочинності серед засуджених в Україні та особливості кримінально-виконавчих відносин, що складаються в ході виконання та відбування відповідного кримінального покарання між персоналом виправних колоній та засудженими, обумовлюють необхідність активного розроблення зазначеної проблематики, з урахуванням особливостей досудового розслідування в місцях позбавлення волі [2].

Концентрація в місцях позбавлення волі суспільно небезпечних засуджених, щодо яких суди не застосовували інших покарань, що не пов'язані з ізоляцією особи від суспільства, їх консолідація за принципами і правилами злочинного співтовариства (однойменної субкультури), а також сучасні процеси реформування чинного законодавства України та його гуманізація, що спрямовані на послаблення режимних вимог до засуджених, і зниження соціального захисту персоналу ДКВС України, привели до посилення саме протидії цих двох суб'єктів кримінально-виконавчих і кримінальних процесуальних відносин, її загострення та конфліктності інтересів.

Порядок досудового розслідування злочинів, учинених засудженими у виправних колоніях, визначено в розділі III КПК України та включає, зокрема: а) загальні положення досудового розслідування (глава 19); б) слідчі (розшукові) дії (глава 20); в) негласні слідчі (розшукові) дії (глава 21); г) повідомлення про підозру (глава 22); ґ) зупинення досудового розслідування та продовження строку даного розслідування (глава 23); д) закінчення досудового розслідування та продовження його строку (глава 24); е) особливості досудового розслідування кримінальних проступків (глава 25); є) оскарження діянь, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування (глава 26).

Водночас в КПК України не визначено особливостей досудового розслідування злочинів, учинених засудженими в місцях позбавлення волі, що негативно впливає на ефективність процесуальної діяльності слідчих у виправних колоніях [3].

Розслідування злочинів, учинених засудженими у виправних колоніях, – це такий процес, який, з одного боку, ґрунтується на загальних теоретико-методологічних і нормативно-правових положеннях досудового розслідування, визначених КПК України, а з іншого – здійснюється з урахуванням змісту кримінально-виконавчої діяльності та ОРД оперативних підрозділів виправних

колоній, основи якої визначені ст. 104 КВК України, що важливо врахувати при вирішенні інших завдань, про які ідеться у відповідних підрозділах цієї наукової розробки.

Досудове розслідування злочинів, учинених засудженими у виправних колоніях України, здійснюється відповідно до вимог глави 19 КПК України “Загальні положення досудового розслідування”, з урахуванням особливостей виконання та відбування покарання у вигляді позбавлення волі, визначених у КВК України. Зокрема, зміст загальних положень розслідування злочинів у виправних колоінях враховує та реалізується в кримінальній процесуальній діяльності за відповідною категорією злочинів [4].

Суттєвий вплив на ефективність кримінальної процесуальної діяльності слідчого мають такі особливості: пропуску сторонніх осіб та територію виправної колонії, обладнання та внутрішньої структури виправних колоній різних рівнів безпеки, виконання та відбування покарання у вигляді позбавлення волі у виправних колоніях різних рівнів безпеки, організаційно-штатної структури служб і підрозділів виправної колонії та їх горизонтальної і вертикальної підпорядкованості, реалізації в умовах виправної колонії заходів забезпечення кримінального провадження, проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій та протидії розслідування злочинів у виправних колоніях [5].

Висновки. Проблеми, що безпосередньо впливають на ефективність досудового розслідування та загалом кримінальної процесуальної політики у виправних колоніях:

1) наявність у КПК України низки прогалин та протиріч, що регулюють питання здійснення кримінального провадження;

2) відсутність у Кодексі спеціальної глави, що стосується особливостей досудового розслідування кримінальних проваджень у місцях позбавлення волі;

3) колізії, неузгодженість і конкуренція норм КПК України, що регулюють порядок проведення негласних слідчих (розшукових) дій (статті 246–275) та норм оперативно-розшукового законодавства, зокрема з питань запобігання злочинам та проведення цих дій тільки щодо тяжких і особливо тяжких злочинів (ст. 12 КК України);

4) неповне та неточне відображення в міжвідомчій Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій і використання їх результатів у кримінальному провадженні всіх існуючих на практиці та встановлених у науці особливостей досудового розслідування в місцях позбавлення волі;

5) неналежне використання слідчими та стороною обвинувачення загалом розроблених у науці методик розслідування даної категорії кримінальних проваджень, а також відсутність єдиної, затвердженої на міжвідомчому рівні (МВС України та Міністерства юстиції України), методики з цих питань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Басиста І. В. Прийняття і виконання процесуальних рішень слідчого на стадії досудового розслідування: теоретичні і практичні проблеми : монографія. Львів : Льв ДУВС, 2013. 600 с.

2. Богатирьов І. Г., Богатирьова О. І., Пузирьов М. С. Запобігання пенітенціарній злочинності в Україні : посібник / за заг. ред. О. М. Джузі. Київ : Дакор, 2014. 96 с.

3. Загальна характеристика Державної пенітенціарної служби України станом на 25 грудня 2014 року. URL : <http://www.kvs.gov.ua>.

4. Захаров В. П., Колб О. Г., Мирончук С. М., Мілішук Л. І. Організація індивідуального запобігання злочинам у кримінально-виконавчій установі : монографія. 2-ге вид., переробл. і допов. Луцьк : Вид-во В. П. Іванюка, 2007. 442 с.

5. Колб О. Г. Запобігання злочинності у місцях позбавлення волі : навч. посіб. Луцьк : РВВ “Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2005. 494 с.

REFERENCES

1. Bassist I. V. (2013). Adoption and implementation of procedural decisions of the investigator at the stage of pre-trial investigation: theoretical and practical problems : monograph. Lviv : Lviv State University. 600 p.
2. Bogatyrev I. G., Bogatyreva O. I., Puzyryov M. S. (2014). Prevention of penitentiary crime in Ukraine : a guide / in general ed. O. M. Juzhi. Kyiv : Dakor. 96 p.
3. General characteristics of the State Penitentiary Service of Ukraine as of December 25. (2014). URL : <http://www.kvs.gov.ua>.
4. Zakharov V. P., Kolb O. G., Myronchuk S. M., Milischuk L. I. (2007). Organization of individual crime prevention in a penal institution : monograph. 2nd ed., revision. and added. Lutsk : V. P. Ivanyuka. 442 p.
5. Kolb O. H. (2005). Prevention of crime in places of deprivation of liberty : education. manual. Lutsk : RVV "Tower" Volyn. state University named after Lesi Ukrainka. 494 p.

Дата надходження: 13.02.2023 р.

Maria Maskovita

Lviv Polytechnic National University,
candidate of science,

assistant of the department of criminal law and procedure
Educational and Scientific Institute of Law and Psychology
and innovative education

Mariia.maskovita@lpnu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0703-556X>

INVESTIGATION OF CRIMES COMMITTED BY CONVICTS IN PENAL COLONIES OF UKRAINE

In order to improve the disclosure and investigation of crimes committed by convicts in the correctional colonies of Ukraine, to solve problematic issues that arise during the investigation of such crimes, there was a need to develop new scientifically based recommendations aimed at increasing the effectiveness of combating crime, in particular recidivism, as well as improvement of the organizational and legal foundations of the activity of the pretrial investigation body during the investigation of such crimes.

The state of research of the problems of investigation of crimes committed by convicts in correctional colonies is highlighted and the main patterns and results of developments in this direction are determined; a comparative legal analysis of the norms of the criminal procedural legislation of Ukraine and foreign countries was carried out and the need for the introduction of positive experience on these issues in Ukraine was substantiated; the general principles of pre-trial investigation of crimes committed by convicts in correctional colonies were formulated, taking into account the peculiarities of execution and serving of punishment in the form of deprivation of liberty; the specifics of conducting investigative (search) and covert investigative (search) activities in correctional colonies are highlighted and scientifically based proposals for their improvement are developed; the content of opposition to the investigation of crimes committed by convicts in correctional colonies is revealed, its forms, methods and subjects are defined; the content of the modern criminal procedural policy of Ukraine and the peculiarities of its implementation in correctional colonies are determined.

Key words: investigator, prosecutor, body of pre-trial investigation, operational units, police, penal colony, condemned, imprisonment, investigative (search) actions, covert investigative (research) actions, coordination, interaction.